

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN UYUM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ : UZUNLAMASINA BİR ÇALIŞMA

Yaşare Aktaş*

ÖZET : Araştırma üniversitede okuyan gençlerin birinci ve dördüncü sınıftaki uyum düzeylerinin uzunlamasına bir çalışma ile belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin dördüncü sınıftaki kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin birinci sınıftaki uyum düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu görüldükçe, gençlerin uyum düzeyleri üzerinde cinsiyet faktörünün etkisinin önemli olmadığı bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Gençlik, kişisel uyum, sosyal uyum.

ABSTRACT: The purpose of this longitudinal research was to determine the adjustment levels of the university students when they were first grade and when they were fourth grade.

Adjustment levels (personality, social and general) of fourth grades were found to be significantly higher than at the first grade. Gender factor was not very effective on the adjustment levels of the students.

KEY WORDS: Youth, personality adjustment, social adjustment.

1. GİRİŞ

Çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olan ergenlik döneminde toplum genci bir çocuk olarak görmediği gibi ona henüz yetişkin statüsünü, rolünü ve işlevini de tamamen vermemiştir.

Bu dönemde genç kendi bedeninde olan değişim ve gelişmeye uyum sağlamaya çalışırken; bir yandan da toplumun ondan beklentilerine cevap verme ve toplumsal rol ve kurallara uyum sağlamak zorunda kalmaktadır. Ne çocuk ne de yetişkin olarak kabul edilmeyen genç, bu durumda bazı karmaşalar, çelişkiler ve uyum güçlükleri yaşayabilir. Kendinden hiç memnun olmayan ve her şeyin daha iyisini bekleyen genç bu dönemde sürekli ideal benliğini aramakta gidiş gelişler içerisinde zaman zaman bozalamakta, karasız, isyankar, alışılmışın dışında davranmakta ve deneme yanılma yoluyla birçok engelleri aşmaya çalışmaktadır [1,2].

Ruhsal açıdan çalkantıların yaşandığı bu evrede

özellikle üniversiteye devam eden gençler aile ve çevreleri tarafından aktarılmış değerleri kendi yaşamları ile bağdaştırmaya çalışırken aynı zamanda, kendilerine ait bir standartlar ve değerler sistemi geliştirmeye çalışmaktadır[3,4,5].

Çocukluk ve erken adolesanlık döneminde çok büyük etkiye sahip olan aile; ergenlikle birlikte ergenin değişmeye başlayan değerleri, bağımsızlık isteği ve idealleri nedeniyle etkisini giderek kaybetmekte, aile ve gençler arasında bazı çatışmalar ve uyum problemleri görülebilmektedir [6,7]. Bu dönemde aynı yaştaki kişilerle etkileşim, yaşa ilişkin becerilerin ve ilgilerin gelişimi ve benzer problemlerin paylaşılması gibi nedenlerle arkadaş gruplarının etkisi giderek artarken; bağımsızlık kazandıkça gencin ebeveynleri ile olan bağları zayıflamakta, arkadaş grupları ile olan ilişkileri kuvvetlenmektedir [3,6,8].

Arkadaş gruplarının etkisinin giderek artması nedeniyle gençte arkadaşları tarafından alay edilme ve gruptan reddedilme veya bir gruba kabul edilmeme gibi davranışlara karşı duyarlılık artmakta ve bu durum kimlik çatışmalarını çözümlenmeye çalışan genç için zararlı olabilmektedir [3,6].

Bu dönemde arkadaş grubu ve aile değerleri benzer olan gençler bir çatışma yaşamazlarken, her iki grubun değer yargılarının ve düşüncelerinin farklı olduğu durumlarda genç, ailesi ve arkadaş grubu arasında güçlü bir çatışma yaşayabilmektedir. Bu durumdan da gencin öz-saygısı ve genel uyumu olumsuz olarak etkilenebilmektedir [6].

Ayrıca üniversite yıllarında bir grubun üyesi olma, bir meslek sahibi olma ve geleceğe yön verme idealleri ile yeni bir okul, yeni bir kente ve yabancı bir çevreye uyum sağlama çabaları pek çok gençte bazı uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmekte; ancak bilinçli davranarak üniversitelerin psikolojik danışmanlık ve rehberlik merkezleri ile mediko-sosyal birimlerinde görevli danışman ya da psikologlara başvuran gençler yeterli profesyonel yardım alarak sorunlarını daha rahat çözebilmektedirler.

Ancak gerçekten ciddi problemler ortaya çıkıncaya kadar, herkes tarafından "uyumlu" olarak kabul edilen pek çok genç, bu süreç içinde ciddi dav-

* Dr. Yaşare Aktaş, A.Ü.Z.F. Ev Ekonomisi Y.O. Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

ranış ve uyum problemleri yaşayabilmektedir. Pek çok ciddi davranış bozukluğu ise açık davranış semptomları halinde kendini göstermemektedir. Ancak kişilerin artan bu basit problemleri, yığılma şeklinde birikerek, etkisi gittikçe artan ciddi problemlerin gelişmesine ve ortaya çıkmasına neden olabilmektedir [4,10].

Bu nedenle bu araştırma üniversitede okuyan gençlerin birinci ve dördüncü sınıftaki uyum düzeylerinin uzunlamasına bir çalışma ile incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

2.ARAÇ ve YÖNTEM

2.1.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinin 12 bölümü ile Ev Ekonomisi Yüksek okulunda okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Örneklemi oluşturan öğrencilerin sayılarının belirlenmesinde "İki Aşamalı Tabakalı Tesadüfi Örneklem Yöntemi" kullanılmıştır. Her bölümdeki öğrencilerin %50 si araştırmaya dahil edilerek birinci sınıfta öğrenim gören toplam 806 öğrenciden 409'u araştırma kapsamına alınmıştır. Bu gençlerden 78'inin cevap kağıtları geçersiz sayılarak değerlendirmeye alınmamış, ve 331 öğrenci ile çalışmanın birinci aşaması tamamlanmıştır.

Daha sonra araştırmanın, öğrencilerin dördüncü sınıfta eğitimlerine devam ettikleri aşama olan ikinci evresinde ise birinci sınıfta örneklem alınan öğrencilerden sadece 118 öğrenciye ulaşılabilmiş ve araştırmanın sonuçları 118 öğrenci üzerinden değerlendirilmiştir.

2.2.Veriler Toplama Araçları

Araştırmada Özgüven tarafından 1976 yılında geliştirilmiş, 1982 yılında ikinci revizyonu yapılan "Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)" kullanılmıştır.

Envanter dört "kişisel uyum" ve dört "sosyal uyum" alt ölçeği olmak üzere toplam sekiz ölçekten oluşmuştur. Kişisel ve sosyal uyum puanlarının toplamı genel uyum puanını vermektedir.

Envanter her bir alt ölçekten 20'şer soru maddesi ve 8 geçerlilik maddesi olmak üzere toplam 168 soru maddesini içermektedir.

Özgüven (1976-82) tarafından çeşitli gruplar üzerinde yapılan güvenilirlik çalışmalarında, Hacettepe Kişilik Envanterinin alt ölçeklere ilişkin güvenilirlik katsayısının ortalama olarak 0.82 olduğu ve genellikle kişisel uyum alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayılarının,

sosyal uyum alt ölçeklerinden biraz daha yüksek bulunmuştur.

Kızıltan (1982) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada da, envanterin tekrar yöntemi ile elde edilen güvenilirlik katsayılarının oldukça yüksek olduğu ve alt ölçeklerin güvenilirlik katsayılarının bağımsız birer ölçek olarak kullanılabilir düzeyde olduğu saptanmıştır.

Özgüven ve arkadaşlarının çeşitli benzer ölçeklerle yaptıkları geçerlik çalışmalarında ise; Hacettepe Kişilik Envanterinin normal ve normalden sapsmış kişileri ayırtma "Yordama Geçerliği" ile "Benzer Ölçekler Geçerliğinin" yüksek, uygulamada cevaplandırma sırasında gözlenen "yanılma" hatalarının ise çok düşük olduğu belirlenmiştir [10].

2.3.Verilerin Analizi

Örnekleme alınan gençlerden elde edilen cevaplar; HKE üzerinde puanlanarak, formatlanmış ve değerlendirilmeleri "Tekrarlanan Ölçümlerin Varyans Analizi" ve "t Testi" yöntemleri uygulanarak yapılmıştır.

3.BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan gençlerin birinci ve dördüncü sınıftaki kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerine ait puan ortalamaları hesaplanarak analizleri yapılmış ve bulgular aşağıda tablolar haline getirilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Puanlarına Ait Ortalamalar, Standart Hatalar ve t Testi Sonuçları

Uyum Alanı	Kişisel Uyum		Sosyal Uyum		Genel Uyum	
	X	Sx	X	Sx	X	Sx
1. sınıf	44.011	0.801	54.240	0.672	98.380	1.35
4. sınıf	47.568	0.937***	57.978	0.743***	105.630	1.57***
t testi sonuç.	-4.69		-5.70		-5.67	

*** p<0.001

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin dördüncü sınıfa geldiklerinde kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin birinci sınıftaki uyum düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. (P<0.001)

Birinci sınıftayken öğrencilerin kişisel uyum puanlarının 44.011 ± 0.801' den dördüncü sınıfta 47.568 ± 0.937' ye yükselirken, sırasıyla sosyal uyum puanlarının 54.24 ± 0.672' den 57.978 ± 0.743' e ve genel uyum puanları 98.38 ± 1.35' den 105.63 ± 1.57' ye yükselmiştir.

Tablo 2. Araştırma Kapsamına alınan Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Puanlarına Ait Ortalamalar, Standart Hatalar ve Varyans Analizi Sonuçları

Cinsiyet	Sınıf	Kişisel Uyum		Sosyal Uyum		Genel Uyum	
		X	Sx	X	Sx	X	Sx
Kız	1.sınıf	43.178	0.961	55.178	0.776	98.50	1.60
	4. sınıf	46.450	1.09	58.220	0.857	104.63	1.80
Erkek	1. sınıf	46.450	1.09	52.540	1.24	98.17	2.47
	4. sınıf	49.600	1.72	57.540	1.41	107.46	2.97

Tablo 2 incelendiğinde, her iki sınıf derecesinde de erkek (birinci sınıf: 46.450 ± 1.09 ; dördüncü sınıf: 49.600 ± 1.72) kişisel uyum puanlarının kız öğrencilerden (birinci sınıf: 43.178 ± 0.961 ; dördüncü sınıf: 46.450 ± 1.09); kız öğrencilerin sosyal uyum puanlarının (birinci sınıf: 55.178 ± 0.776 ; dördüncü sınıf: 58.220 ± 0.857) erkek öğrencilerden (birinci sınıf: 52.540 ± 1.24 ; dördüncü sınıf: 57.540 ± 1.41) daha yüksek olduğu görülürken; birinci sınıfta kız (98.50 ± 1.60) ve erkek (98.17 ± 2.47) öğrencilerin genel uyum puanlarının birbirine yakın olduğu, ancak dördüncü sınıfta erkek öğrencilerin (107.46 ± 2.97) genel uyum puanlarının kız öğrencilerden (104.63 ± 1.80) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Puanlarına Ait Varyans Analizi Sonuçları

Uyum Alanı	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
KU	Cinsiyet	98.89	1	98.89	1.30
	Hata	13806.80	181	76.28	
	Sınıf	78704.85	1	78704.85	1567.58**
	Hata	9091.75	181	50.23	
SU	CinsiyetxSınıf	132.85	1	132.85	2.64
	Hata	9091.75	181	50.23	
	Cinsiyet	5.47	1	5.47	0.03
	Hata	31306.67	181	172.96	
GU	Sınıf	2852.68	1	2852.68	42.19**
	Hata	12239.53	181	67.62	
	CinsiyetxSınıf	702.62	1	702.62	10.39*
	Hata	12239.53	181	67.62	
GU	Cinsiyet	21.48	1	21.48	0.07
	Hata	58741.60	181	324.53	
	Sınıf	137190.26	1	137190.26	1227.97**
	Hata	20221.45	181	111.72	
GU	CinsiyetxSınıf	2.58	1	2.58	0.02
	Hata	20221.45	181	111.72	

* p<0.05

** p<0.01

Tablo 3'de görüldüğü gibi yapılan analizler sonucunda öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri üzerinde cinsiyetler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülürken ($P>0.05$); her üç uyum düzeyinde de sınıflar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($P<0.01$) ve öğrencilerin birinci sınıftaki uyum puan ortalamalarının dördüncü sınıfta aldıkları puanlardan anlamlı derecede daha düşük olduğu bulunmuştur.

Ayrıca, sosyal uyum düzeyinde sınıf ve cinsiyet değişkenleri arasındaki ortak etkinin de istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($P<0.05$).

4. TARTIŞMA

Araştırmada, dördüncü sınıfta öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin birinci sınıfta olduklarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu ve her iki sınıf derecesinde de erkek öğrencilerin kişisel uyum düzeylerinin kız öğrencilerden ve kız öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin de erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ancak birinci sınıfta erkek ve kız öğrencilerin genel uyum düzeyleri arasındaki farklılığın anlamlı olmamasına karşın dördüncü sınıfta erkek öğrencilerin genel uyum düzeylerinin kızlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Balabanlı (1990) tarafından lise öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri üzerinde yapılan bir çalışmada da cinsiyetin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinde etkili olmadığı bulunurken; Kızıltan (1984) üniversiteye devam eden erkek öğrencilerin kişisel ve genel uyum düzeylerinin kızlardan, kızların sosyal uyum düzeylerinin ise erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır [11,12].

Ayrıca, Kurç (1989) ve Balabanlı (1990) tarafından lise birinci ve üçüncü sınıf öğrencileri üzerinde yapılan iki farklı çalışmada da, sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin uyum alanları ve uyum yöntemlerinin olumlu yönde etkilendiği bulunmuştur [13,11].

Çocukluk rol ve statüsünden yetişkin rol ve statüsüne geçiş evresi ve bağımsızlaşma süreci olarak kabul edilen ergenlik döneminde genç, hem kendinde oluşan değişimlere hem de toplumun kendisine yönelik beklentilerine cevap vermek ve uyum sağlamak zorundadır. Özellikle onun yaşamında hızlı bir değişimi içeren üniversite yaşantısı gencin uyum sürecini daha da zorlaştırmaktadır. Üniversite onun için yeni bir ortam ve toplumdaki statüsünü belirleyecek yeni bir başlangıçtır. Ancak, çoğunluğu ailesinden ayrılarak küçük yerleşim birimlerinden büyük şehirlere gelen ve yurtlarda kalan üniversite öğrencileri için ilk yıllar oldukça zor geçmektedir ve gençler bir yandan yeni bir sosyal çevreye uyum sağlamanın zorluğunu yaşarken, aynı zamanda ken-

dilerini yalnız ve çaresiz hissettikleri için kişisel uyum problemleri de yaşayabilmektedirler. Genç üniversite son sınıfa geldiğinde ise artık bir meslek edinmenin güveni ile geleceği yönelik planlar yapmakta ve bunları gerçekleştirme çabası içine girmektedir. Sorumluluk duygusu gelişmiş, daha kararlı, kendinden emin ve daha yoğun sosyal ilişkiler içinde olan son sınıf öğrencilerinin uyum düzeylerinin daha yüksek olması da tüm bu olumlu gelişmelerle açıklanabilir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, öğrencilerin üniversite dördüncü sınıftaki kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin birinci sınıftaki uyum düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca, erkeklerin kişisel uyum düzeylerinin kızlardan, kızların sosyal uyum düzeylerinin erkeklerden ve dördüncü sınıfta erkeklerin genel uyum düzeylerinin kızlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin üniversiteye başladıkları ilk yılda farklı davranış ve değer yargılarına sahip olmaları ve de bir gruba kabul edilmek, bir grubun üyesi olmak, yeni karşılaşılan üniversite yaşantısına ve yeni bir şehire uyum sağlamak gibi sorunlar gencin yaşantısında önemli bir yer tutarak onda bir takım uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

İlk yıllarda bazı uyum problemleri yaşayan gençler ise anti-sosyal türden davranışlara yönelebilecekleri gibi, kendi içlerine kapanma veya okulu bırakma gibi davranışlara da yönelebilmektedirler.

Bu nedenle özellikle üniversiteye yeni gelen öğrencilere hizmet verecek, onları sanat, kültür ve spor gibi olumlu alanlara yöneltecek ve uyum problemlerini çözümlenmelerine yardımcı olacak danışma ve rehberlik hizmetlerine ihtiyaç vardır. Bu amaçla;

- Mediko-sosyal merkezlerince yürütülen bu hizmetlerin fakülteler bünyesinde yaygınlaştırılması,

- Psikolojik sağlık problemleri olan öğrencilere profesyonel hizmet vermesi amacıyla psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin genişletilmesine ve geliştirilmesine,

- Öğrencilerin farklı bir şehire ve üniversite yaşantısına uyum sorunundan kaynaklanacak başarısızlık ve okulu bırakma gibi olumsuz sonuçların önlenmesi için öğrencilere yardımcı olabilecek danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve bu amaçla bölüm öğretim üyelerinin öğrenci danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi,

- Öğrencilerin kazandıkları ve öğrenim görmek için geldikleri bölümlerden doğabilecek tatminsizliğin yaratacağı uyum problemlerini önleyebilmek için fa-

kültürlerin eğitim programlarının üniversiteye hazırlanan öğrencilere daha iyi tanıtılması,

- Üniversiteden mezun olma aşamasına gelen öğrencilerin gelecek ve iş ile ilgili kaygılarından doğabilecek uyum problemlerinin önlenmesi amacıyla, ülkemizde gelecekte ihtiyaç duyulan hizmet alanlarının daha iyi belirlenerek, bu alanlara yönelik okulların yaygınlaştırılması ve mezunlara istihdam olanaklarının geliştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- [1] Yörükoğlu, A., 1990. Gençlik Çağı. 7.Basım. Özgür Yayın Dağıtım, Ankara
- [2] Özoğlu, S.Ç., 1985. Gençliğin Eğitimi ve Sorunları. Türk Eğitim Derneği Yayınları. Bilim Dizisi:9. Eğitim Toplantısı 20-22 Kasım, Ankara
- [3] Hurlock, E. B., 1980. Developmental Psychology A life-span Approach. Mc Graw-Hill Publ. Comp. New Delhi.
- [4] Erkmek, H., 1989, Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Ruhsal Durum Ölçümü Çalışması. Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları. B.Ü. Psikolojik Danışma ve Araştırma Merkezi, 22-24 Kasım, Ankara
- [5] Harper, J. F. ve Marshall, E., 1991. "Adolescent's Problems and Their Relationship to Self-Esteem." Adolescence. 26(104), 799 - 808.
- [6] Dusek, J.B., 1987. Adolescent Development and Behavior. Prentice-Hall International Inc., USA .
- [7] Noller, P. and Callan, V., 1991. The Adolescent in the Family. Routledge, Chapman and Hall Inc., New York.
- [8] Mutchler, T.E., Hunt, E.J., Koopman, E.J. and Mutchler, R.D., 1991. "Single-Parent Mother/Daughter Emphatyh, Relationship Adjustment and Functioning at the Adolescent Child of Divorce" Journal of Divorce and Remarriage. 17 (1/2):115-129.
- [9] Eshleman, J.R., 1991. The Family. Sixth Edition. Allyn and Bason A ivision of Simon and Schuster Inc., London.
- [10] Özgüven, E., 1992. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) El Kitabı. Odak Ofset Matbaası. Ankara
- [11] Balabanlı, F., 1990. Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. H.Ü. Sosyal Bil.Enst.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara
- [12] Kızıltan, G., 1984. "Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler" H.Ü. Sosyal Bilimler Enst.(Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- [13] Kurç, G., 1989. "Bazı Kişisel Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin Uyum Alanları ve Uyum Yöntemlerine Etkisi" H.Ü. Sosyal Bilimler Enst. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.